

**HOLY CROSS UNIVERSITY,
HUMANITARIAN PEDAGOGICAL FACULTY**

INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE
**THEORETICAL AND APPLIED RESEARCHES
IN THE FIELD OF PEDAGOGY, PSYCHOLOGY
AND SOCIAL SCIENCES**

December 28-29 // 2016

Proceedings of the Conference

Published by Holy Cross University

Passed for printing 17.01.2017. Format 60x84/16.
Offset paper. Times New Roman Font. Digital printing.
Conventional printed sheets 16,97. Print run 100 copies.

Organising Committee:

Adamczyk M.	Ph.D. of Chemistry, Professor, Rector of the Holy Cross University, Kielce (Republic of Poland);
Zdebski J.	Ph.D. of History, Professor, Dean of the Faculty of Physical Education and Tourism of the Holy Cross University, Kielce (Republic of Poland);
Palka K.	Ph.D. of History, Dean of the Faculty of Liberal Arts and Education of the Holy Cross University, Kielce (Republic of Poland);
Winiarz A.	Ph.D. of History, Professor, Head of Department of Education, Culture and History of the Holy Cross University, Kielce (Republic of Poland);
Giza T.	Ph.D. of History, Professor at Department of Education, Culture and History of the Holy Cross University, Kielce (Republic of Poland);
Ratajek Z.	Dr hab., Professor, Professor at Department of Education, Culture and History of the Holy Cross University, Kielce (Republic of Poland).

International Scientific-Practical Conference Theoretical and applied researches in the field of pedagogy, psychology and social sciences: Conference Proceedings, December 28-29, 2016. Kielce: Holy Cross University. 292 pages.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

Соціокультурні чинники розвитку сільської школи в Україні (1972–1984) Іванюк Г. І.	62
Інформатизація суспільства як крок до соціалізації особистості Ільченко І. Г.	65
Поняття міжкультурної толерантності в сучасній китайській науковій думці Калашник Л. С.	67
Використання електронного навчання у професійній підготовці майбутніх педагогів Кізім С. С.	70
Формування культури міжособистісної взаємодії студентів педагогічного коледжу при застосуванні кейс-методу Кожушкіна Т. Л.	74
Проблеми підготовки фахівців у галузі Коняшина І. Б.	76
Сучасні підходи до соціальної роботи з національними меншинами в Україні Коршун Т. В.	78
Тенденції розвитку педагогічної майстерності вчителя в сучасних умовах реформування педагогічної освіти України Крапивний Я. М.	82
Толерантність як вимога системи освіти та виховання сучасної Франції Лисенко Н. Г.	86
Толерантність в міжкультурній взаємодії як принцип полікультурної освіти в Україні: регіональний аспект Мальований М. М., Богомолова Н. М., Попович Я. М.	89
До питання професійного самовдосконалення майбутніх соціальних працівників Моренко О. М.	93
Науково-педагогічний контекст понять «родина» та «сім'я» Онищук В. Ф.	97
Голосова культура соціального педагога Перетяга Л. Є.	99
Наркоманія як проблема сучасного суспільства та актуальні шляхи її вирішення Пірог Л. А.	104
Соціалізація школярів як напрям підготовки педагогічних працівників у післядипломній освіті України Примакова В. В.	107
Проблеми та перспективи підготовки фахівців в галузі туризму в Україні Романенко Т. В.	111

Необхідність реалізації компетентнісного підходу в екологічній освіті майбутніх офіцерів цивільного флоту як соціальнопедагогічна проблема Сваричевська А. П.	113
Professional competence of future professionals and their readiness for professional activity in the prevention of addictive behavior of students Synyuk Natalia	117
Modern requirements for Master's degree programmes in social science Stavytska Iryna	119
Професійна адаптація як соціально-психологічна проблема молодих спеціалістів Тищенко А. О.	122
Професійна підготовка майбутніх офіцерів поліції до роботи з педагогічно занедбаними дітьми та соціальними сиротами щодо попередження скоєння ними правопорушень Тюріна В. О.	126
Rationale for selecting methods of psychodiagnostics of charity features in the future social workers Chovgan Olena	129
Diagnostic and exploratory stage of the pedagogical experiment of the formation of deontological culture of future pharmacists Shafranska Tetiana	132
Професійна компетентність студентів як чинник професійної зрілості фахівця Яценко В. В.	136
ACTUAL PROBLEMS OF SOCIOLOGY	
Transgresje Jako Warunek rozwoju zdolności Giza Teresa	140
Аспект віку в управлінні людськими ресурсами Єкімова М. О.	147
Стан розвитку інституту сім'ї у сучасному постіндустріальному суспільстві: аксіологічний аналіз Кравченко Т. О.	150
Соціальні фактори модернізації української економіки Сапелкін Ю. В., Піддубний І. Д.	153
Особливості соціалізації військовослужбовців Збройних Сил України Федоренко В. В.	156
Становлення соціального інституту військових службовців: історичний дискурс Чередник Л. А., Ковтун Ю. В.	160

4. Тарасун В. В. Логодидактика : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / В. В. Тарасун. – К. : Вид-во Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова, 2004. – 348 с.

5. Сиротюк А.Л. Нейропсихологическое и психофизиологическое сопровождение обучения / Алла Леонидовна Сиротюк. – М.: ТЦ Сфера, 2003. – 288 с.

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ (1972–1984)

Іванюк Г. І.

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки та психології
Київського університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Сільська школа України у радянську добу розвивалася у руслі уніфікованої системи освіти, однак у її поступі були й особливості, що вирізняли її від міської. У 70-х – першій половині 80-х років ХХ ст. дієвим засобом подолання відмінностей між сільською школою та міською була кооперація малокомплектних початкових та восьмирічних шкіл із культурно-освітніми закладами села. Малокомплектні школи входили в структуру центрів системи культурно-побутового обслуговування населення. У центрах I ступеня (з населенням 250 мешканців) здійснювали кооперування дитячих дошкільних закладів з початковими школами; у центрах з населенням до 1 000 мешканців передбачали розміщення восьмирічних шкіл разом з клубами. У центрах II та III ступенів (2 000 та 30 000 жителів) будували середні школи, які передбачали наявність кількох паралельних класів [3, с. 32].

На практиці кооперація навчальних закладів із закладами культурного обслуговування не знайшла широкого розвитку. Причиною гальмування цього процесу була адміністративна роз'єднаність керівництва функціональними підрозділами комплексів, труднощі з боку державного фінансування комплексів. Міжвідомчі бар'єри, невідповідність існуючих юридичних норм організаційним інноваціям у галузі матеріально-технічного розвитку сільських шкіл і соціокультурних закладів були причиною згортання мережі кооперативних освітньо-культурних комплексів.

Суперечності між фактичними потребами мешканців сіл у загальноосвітніх школах та віддаленістю їх від місць проживання учнів спостерігались у багатьох областях України. Відбувалось скорочення чисельності малокомплектних шкіл. Проблему укрупнення сільських загальноосвітніх шкіл розглядали на державному рівні у взаємозв'язку з перспективами розвитку сільськогосподарського виробництва у структурі народногосподарського комплексу радянської держави. Розвиток школи та села зокрема залежав від планового розвитку соціалістичної економіки [1, с. 7-13].

Вивчення доповідних записок, інформацій Міністерства освіти УРСР до Ради Міністрів з питань народної освіти (Центральний державний архів вищих органів влади та управління України) дає змогу констатувати пріоритет матеріально-технічного забезпечення розвитку сільської школи у першій половині 1970-х років. Так, у доповідній записці Міністерства освіти УРСР Раді Міністрів УРСР «Про роботу Міністерства освіти УРСР по виконанню Постанови ЦК Компартії України і Ради Міністрів УРСР «Про заходи по дальшому поліпшенню умов роботи сільської загальноосвітньої школи в УРСР»» [4, арк. 153] подано інформацію про розроблення нових проектів шкіл (середніх), розрахованих на кабінетну систему, у і будівництво житла для вчителів [4, арк. 30].

У проекті бюджету на 1974 р. державне фінансування на будівництво шкіл збільшено на 10,3 млн. крб., на облаштування кабінетів і майстерень – на 7 млн. крб.; доукомплектування шкільних бібліотек – на 1 млн. крб. [4, арк. 30]. На державному рівні здійснювалося кооперування виробничих потужностей Міністерства побутового обслуговування, Міністерства лісової і деревообробної промисловості та Міністерства внутрішніх справ по розробці, виробництву спеціальних шкільних меблів та їх ремонту [4, арк. 30]. Збільшувалися капіталовкладення колгоспів в розвиток сільської школи [4, арк. 39]. Реструктуризація шкільної мережі, збільшення частки середніх шкіл актуалізувало проблему будівництва гуртожитків для учнів. Означена проблема достатньо успішно вирішувалася [4, арк. 44]. До зміцнення матеріально-технічної бази сільських шкіл долучалися суб'єкти господарювання сільськогосподарської галузі, побутового обслуговування. З метою активізації кооперативних зв'язків шкіл та суб'єктів господарювання в сільській місцевості в 1973 р. проводив Республіканський конкурс на кращу організацію роботи шкільних їдалень в сільській місцевості підприємствами громадського харчування: «В ході конкурсу побудовано і пристосовано 813 шкільних їдалень на 55,5 тисяч учнівських місць» [4, арк. 107].

Вдосконалення та уніфікація навчальних планів (для сільських і міських шкіл), оновлення існуючих навчальних програм та впровадження нових – практично зорієнтованих – ці процеси актуалізували проблему використання наочних, технічних та аудіовізуальних засобів у навчальному процесі. Значно поліпшено забезпеченість сільських шкіл технічними засобами навчання. Телевізори, магнітофони були майже в усіх середніх школах. Збільшилася кількість кінопроекторної апаратури, лінгафонних кабінетів. Школи активно використовували у навчальному процесі кодоскопи, діапроектори. Значного поширення набуло виробництво екранних посібників: навчальних фільмів, слайдів тощо [5, арк. 9].

У районних центрах сільської місцевості створювали фільмотеки, у яких були зосереджені фільмокопії, фонопосібники, кінопроекційна та звуковідтворююча апаратура. Це сприяло поліпшенню якості засобів навчання. У більшості фільмотек була наявна нормативна кількість копій однієї назви фільму (понад 50 копій, причому одна копія обслуговувала не менш ніж 10 шкіл). Успішно розвивалися сільські районні фільмотеки у Запорізькій, Кіровоградській,

Вінницькій, Хмельницькій, Сумській областях. У деяких областях для поповнення сільського фільмофонду новими посібниками використовували кінофільми, надані конторами прокату, а також резерви міських фільмотек.

Значущою для розвитку сільської школи була організація на державному рівні виробництва технічних, дидактичних засобів навчання з урахуванням її потреб. Збільшувалося виробництво навчально-наочних посібників та обладнання. Розширена мережа цехів та фабрик з виготовлення комплектів шкільного обладнання та інвентарю з фізичної культури (Ворошиловградська, Одеська, Дніпропетровська обл.). Після прийняття Постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про сільську школу» (1972) фактичні витрати на сільську школу в розрахунку на один клас були у 1,3 рази вищі, ніж у міській, що сприяло поліпшенню її матеріально-технічної бази.

Забезпечення сільських шкіл підручниками, методичною літературою, дидактичними матеріалами здійснювали організації Облспоживкооперації, облкниготоргів відповідно до плану Міністерства освіти УРСР. Потребу сільських, як і міських, шкіл у підручниках для 1–3 класів повністю задовольняло київське видавництво «Радянська школа». Перехід на безоплатне забезпечення учнів підручниками у сільських школах здійснювали поетапно впродовж 1978–1983 рр. Випуск навчальних посібників, підручників здійснювався на двох рівнях: загальносоюзному та республіканських. Шкільні бібліотеки поповнювалися навчальною, навчально-методичною, художньою та суспільно-політичною літературою відповідно до інструктивних матеріалів Міністерства освіти СРСР [5, арк. 84].

До відтворення основних фондів шкіл залучали різні фінансові джерела: державний бюджет і прибутки державних підприємств, колгоспів. Фінансування з державного бюджету сільських загальноосвітніх шкіл протягом 1970-х років складало до 26%, що забезпечувало плановий характер розвитку матеріальної бази шкіл. Друге джерело фінансування склали кошти колгоспів та інших сільськогосподарських підприємств. У селах різних областей України майже все капітальне будівництво шкіл здійснювали за рахунок колгоспів. Вони забезпечували загальноосвітні школи навчальним обладнанням, меблями, засобами для трудової підготовки [2, с. 421].

Проте колгоспи з низьким рівнем прибутків витрачали на розвиток матеріально-технічної бази шкіл значно менші кошти. Тому децентралізований підхід до фінансування сільських загальноосвітніх шкіл вичерпав свої розвивальні можливості у 1970-х роках. На цей час очевидно стала невідповідність фінансування сільських шкіл з двох головних джерел їхнім реальним потребам. Усталений підхід до фінансування сільських шкіл почав уповільнювати їх розвиток [7].

Студіювання сільської школи України (70-ті – 80-ті рр. ХХ століття) свідчить про значний вплив на її поступ соціокультурних чинників, а саме: зв'язків із сільськогосподарськими підприємствами (колгоспами) та закладами соціально-культурної й побутової сфер (бібліотеками, клубами, комбінатами побутового обслуговування населення). Позитивним вважаємо зміцнення

зв'язків із соціокультурним середовищем села. Однак, недосконала державна політика у галузі освіти та до українського села загалом, зумовила нерівні умови для багатьох сільських шкіл.

Література:

1. Іванюк Г. Тенденції розвитку сільської школи України (1974–1984 рр.) / Ганна Іванюк // Науковий журнал ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» «Освітній простір України», 2015. – Випуск 3. – 190 с. – С. 7–13.
2. Народное образование в СССР. Общеобразовательная школа : сб. док. 1917–1973 гг. / сост. : А. А. Абакумов, Н. П. Кузин, Ф. И. Пузырев, Л. Ф. Литвинов. – М. : Педагогика, 1974. – 560 с.
3. Организация системы культурно-бытового обслуживания на различных этапах преобразования сельских населенных мест. – М.: Центр науч.-технич. информации по гражданскому строительству и архитектуре, 1971. – 290 с.
4. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України), ф. 166, оп. 15, спр.8574, арк. 30, 39, 44, 107, 153.
5. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 15, спр.8915, арк. 9.
6. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 15, спр.8973, арк. 84.
7. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 15, спр.9213, арк. 97, 98, 99.

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА ЯК КРОК ДО СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Гльченко І. Г.

аспірант

Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля
м. Дніпро, Україна

Швидкий розвиток інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) у сучасному суспільстві вимагає покращення організації навчально-виховного процесу з метою всебічного розвитку учня та його соціалізації. Інтенсивність удосконалення й використання ІКТ для підвищення якості освіти репрезентує зріст вимог сучасності до пристосування особистості в новітньому суспільстві. Від етапів розвитку соціуму залежать конкретні цілі та завдання, які він ставить перед освітою та загальноосвітніми навчальними закладами: виховувати в особистості потребу в опануванні опорних знань, умінь, навичок, без яких неможливо планувати та реалізовувати соціалізацію, майбутню життєдіяльність молодого покоління в умовах стрімких соціально-економічних змін.

Нові завдання суспільства вимагають нового рівня розуміння теорії й практики управління освітніми системами. Тому виникає необхідність розробки нових підходів, технологій та механізмів для управління навчальним процесом.